

II.

Tyendeholdet i de forskellige Erhvervsklasser.

I den Bearbejdelse af den danske Folketælling af 1901, der nu foreligger afsluttet med et for kort Tid siden udkommet Tabelværk*), er Tyendeklassen delt i to Grupper, nemlig dem, der arbejde med i Husbondens Erhverv, og dem, der udelukkende eller dog overvejende ere beskæftigede ved Husgerning. Denne Adskillelse, der ikke er gennemført ved tidligere Folketællinger, giver Mulighed for at benytte Tyendetallene som en Art Velstands-Maal eller til at illustrere de forskellige Erhvervsklassers sociale Trin. Naturligvis vil Antallet af Hustyende i det enkelte Tilfælde afhænge af en Mængde Omstændigheder, der ikke kunne bringes indenfor Rammen af den statistiske Klassificering, men i Almindelighed vil dog den Befolkningsgruppe, hvor man træffer mange Tjenestefolk, være bedre situeret end den, der kun har faa, og det har derfor sin Interesse at se, i hvilken Rækkefølge Erhvervene ordne sig efter det gennemsnitlige Antal Hustyende.

Det hele Antal af Hustyende er for Danmark i 1901 opgjort til omtrent 94000, herunder medregnet 21000 »Husholdersker«, der i visse Samfundsklasser i stort Omfang træder i det egentlige Husgerningstyendes Sted (f. Eks. i Arbejderbefolkningen og hos de mindre Landbrugere). Som Grundlag for Sammenligningen har man taget Antallet af Personer, der holde eller kunne holde Tyende, d. v. s. alle voksne Forsørgere med Udeladelse af dem, der ere optagne i en andens Husstand (voksne Børn, der bo hjemme hos Forældrene, Haandværkssvende i Huset hos Principalen osv.), og ved Tyendeprocenten forstaaes da Antallet af Husgerningstyende (og »Husholdersker«) for hver 100 saadanne Forsørgere.

*) Statistisk Tabelværk, 5. Række, Litra A. Nr. 4: Folketællingen i Kongeriget Danmark den 1. Februar 1901. Anden Del.

II.

Tyendeholdet i de forskellige Erhvervsklasser.

I den Bearbejdelse af den danske Folketælling af 1901, der nu foreligger afsluttet med et for kort Tid siden udkommet Tabelværk*), er Tyendeklassen delt i to Grupper, nemlig dem, der arbejde med i Husbondens Erhverv, og dem, der udelukkende eller dog overvejende ere beskæftigede ved Husgerning. Denne Adskillelse, der ikke er gennemført ved tidligere Folketællinger, giver Mulighed for at benytte Tyendetallene som en Art Velstands-Maal eller til at illustrere de forskellige Erhvervsklassers sociale Trin. Naturligvis vil Antallet af Hustyende i det enkelte Tilfælde afhænge af en Mængde Omstændigheder, der ikke kunne bringes indenfor Rammen af den statistiske Klassificering, men i Almindelighed vil dog den Befolkningsgruppe, hvor man træffer mange Tjenestefolk, være bedre situeret end den, der kun har faa, og det har derfor sin Interesse at se, i hvilken Rækkefølge Erhvervene ordne sig efter det gennemsnitlige Antal Hustyende.

Det hele Antal af Hustyende er for Danmark i 1901 opgjort til omtrent 94000, herunder medregnet 21000 »Husholdersker«, der i visse Samfundsklasser i stort Omfang træder i det egentlige Husgerningstyendes Sted (f. Eks. i Arbejderbefolkningen og hos de mindre Landbrugere). Som Grundlag for Sammenligningen har man taget Antallet af Personer, der holde eller kunne holde Tyende, d. v. s. alle voksne Forsørgere med Udeladelse af dem, der ere optagne i en andens Husstand (voksne Børn, der bo hjemme hos Forældrene, Haandværkssvende i Huset hos Principalen osv.), og ved Tyendeprocenten forstaaes da Antallet af Husgerningstyende (og »Husholdersker«) for hver 100 saadanne Forsørgere.

*) Statistisk Tabelværk, 5. Række, Litra A. Nr. 4: Folketællingen i Kongeriget Danmark den 1. Februar 1901. Anden Del.

Denne Tyendeprocent bliver for hele Landet under ét omtrent $11\frac{1}{2}$. Den er større i Byerne end paa Landet, og karakteristisk nok er den meget høj paa Frederiksberg, næsten 18 pCt., medens den i Provinsbyerne gennemsnitlig er 16, i København $10\frac{1}{2}$ og paa Landet $9\frac{1}{2}$.

Naturligvis findes der et forholdsvis stort Tyendehold i de Erhverv, som man plejer at sammenfatte under Benævnelsen »immateriel Virksomhed«. Den gennemsnitlige Tyendeprocent er her $26\frac{1}{2}$, højest paa Landet ($30\frac{1}{2}$ pCt.) — hvor der ved Siden af de kvindelige Tjenestefolk holdes et stort Antal mandlige Tyende (Kuske o. l.), der falde udenfor Erhvervs-Medhjælpernes Kreds — lavest i København ($20\frac{1}{2}$ pCt.). Det kunde synes underligt, at Tyendeholdet i de immaterielle Erhverv er mindre i Hovedstaden end i Provinsbyerne, men det maa erindres, at det i den store By med dens mange Bekvemmeligheder er lettere end i de mindre Byer at undvære fremmed Hjælp i Huset. Maaske gælder det ogsaa for visse Samfundsklasser, at det at holde Tjenestepige betragtes som en Art social Nødvendighed i Provinserne, men ikke i København. Gaar man til de enkelte Erhverv, finder man følgende karakteristiske Række, hvor de vedføjede Tal angive den gennemsnitlige Tyendeprocent: gejstlige Embedsmænd 153, Læger 127, Sagførere 99, Officerer 67, civile Embeds- og Bestillingsmænd 57, Folkeskolelærere 22, Kunstnere o. l. 18, Underofficerer 4.

En endnu større Forskel i Tyendeholdets Størrelse finder man indenfor Landbrugserhvervene. Tyendeprocenten udgør nemlig for Godsejere 554, Proprietærer 186, Forpagtere 57, Godsforvaltere og Forstembedsmænd 57, Gaardmænd 15, Parcellister og Bolsmand 5, Husmænd 4, Landbrugsarbejdere $1\frac{1}{2}$.

Af Haandværks- og Industrierhverv anføres følgende; Tallene angive Tyndeprocenten for selvstændige Næringsdrivende, altsaa ikke Svende, Arbejdere osv.: Bryggere 68, Bagere 63, Maskinfabrikanter 56, Møllere 43, Slagtere

22, Snedkere 13, Tømrere, Smede og Malere 12, Skrædere 11, Murere 8, Skomagere 7, Vævere 3. Det paa-faldende store Tyendehold hos Bagerne staar vist nok i Forbindelse med, at dette Fag halvt er et Handelserhverv, hvor Grænsen mellem Hustyende og Erhvervstyende ofte kan være flydende. For de fleste Haandværks Vedkommende er der en ret betydelig Forskel mellem Tyendeholdets Størrelse i Byerne og paa Landet; Tyendeprocenten udgør f. Eks. for Skomagere i Byerne 9, men paa Landet kun 5; for Smede: i Byerne 18, paa Landet 10; for Tømrere: i Byerne 23, paa Landet 8; for Murere: i Byerne 20, paa Landet 3.

I Handelserhvervene finder man gennemgaaende et langt større Tyendehold end i Industrifagene, men Handelserhvervenes høje Tyendeprocenter ere dog vist nok i ikke ringe Grad paavirkede af Vanskelighederne ved at sondre mellem Erhvervs- og Husgerningstyende; blandt mange Smaahandlende og i Beværternæringen findes der ofte ikke nogen virkelig Adskillelse mellem de to Grupper af Tyende. For selvstændige Næringsdrivende i de egentlige Handelserhverv er den gennemsnitlige Tyendeprocent 43; højest staa Apotekere med 174, derefter nævnes som typiske Fag: Grosserere 102, Købmænd 78, Boghandlere 66, Urtekræmmere 62, Manufakturhandlere 51, Spækhøkere 48, Ekviperingshandlere 30, Detaillister 22, Høkere og Hørkræmmere 18, Møbelhandlere og Marskandisere 13, Fiskehandlere 9, Sand- og Grønhandlere 4.

Tyendeprocenten for de Erhverv, der henhøre under Gæstgiveri, Hoteldrift o. l., er naturligvis meget høj, 80 pCt., altsaa omtrent dobbelt saa høj som Gennemsnittet for de før nævnte Varehandels-Fag (43 pCt.). Betydelig mindre er Tyendeholdet derimod i de Erhverv, der repræsentere Pengeomsætning og Forsikringsvirksomhed, Kommissions- og Transportvirksomhed, hvor den gennemsnitlige Tyendeprocent er 30, altsaa omtrent som for de immaterielle Erhverv. Trafik-Etaternes Funktionærklasse (Jernbane-, Post- og Telegrafvæsenets Funktionærer) have en

Tyendeprocent af 24, omtrent dobbelt saa høj som Handelsbetjente, Kontorister o. l. (13). De fast ansatte Arbejdere under Trafik-Erhvervene have en Tyendeprocent af omtrent 3; de have oftere fremmed Hjælp i Huset end den almindelige Arbejderklasse (baade Landbrugets, Industriens og Handelens), men paa den anden Side naa de ikke saa høj en Tyendeprocent som f. Eks. Underofficerer og heller ikke saa høj en Procent som selvstændige Husmænd eller Fiskere.

Hos de Folk, der overvejende leve af Kapitalindtægter, Pensioner o. l., skulde man paa Forhaand vente at træffe en høj Tyendeprocent; den er dog for hele Landet under ét kun godt 13, men dette kommer af, at der under denne Gruppe er medregnet de mange Aftægtsfolk paa Landet, hvis Tyendeprocent er meget lav (ca. $1\frac{1}{2}$); for egentlige Kapitalnydere finder man en Tyendeprocent af 22, for Pensionister 25.
